

در این سرفصل همچنین می‌خوانید:

۶۵ کار لب هرمز

۶۵ استان هجدهم

۶۶ خلیج موز

۶۶ دخل و خرج هرمزگان

استان هرمزگان

اقتصاد بندر و دریا

بالغ بر ۵۶/۵ درصد حمل و نقل آبی کشور در استان هرمزگان صورت می‌گیرد.

حمل و نقل آبی
سهم حمل و نقل آبی استان نسبت به کل فعالیت‌های حمل و نقل آبی کشور معادل ۵۶/۵ درصد می‌باشد. همچنین سهم ارزش افزوده حمل و نقل آبی در میان فعالیت‌های اقتصادی این استان با ۳۱ درصد، بالاترین سهم ربه خود اختصاص داده است. به این ترتیب، سهم حمل و نقل آبی استان هرمزگان، چه در مقایسه با کل کشور و چه در مقایسه با سهم آن در مجموعه فعالیت‌های اقتصادی این استان، بسیار بالا می‌باشد.

حمل و نقل جاده‌ای

حمل و نقل جاده‌ای نیز به عنوان یکی از اصلی‌ترین فعالیت‌های اقتصادی استان هرمزگان، از سهمی بالغ بر ۱۶/۴ درصد در خود استان و ۴/۹ درصد در کل کشور برخوردار است. بی‌تردید، ترانزیت کالاهای وارداتی و صادراتی، یکی از عمده‌ترین وجوه حمل و نقل جاده‌ای استان هرمزگان به حساب می‌آید که ارزش اقتصادی بالقوه و بالفعل بالایی دارد. به طور کلی، انواع حمل و نقل را می‌توان در زمره وجوه اصلی فعالیت (که دارای ظرفیت‌های بالقوه و نهفته‌ای برای اقتصاد استان هرمزگان است) تلقی نمود.

درصد می‌باشد. البته سهم ارزش افزوده عمده فعالیت‌های اقتصادی این استان در فعالیت‌های اقتصادی کل کشور معادل ۴/۷ درصد است.

مزیت‌های اقتصادی

استان هرمزگان به دلیل ویژگی‌های آب و هوایی و موقعیت خاص جغرافیایی - که از یک طرف به دریا و از طرف دیگر به خشکی متصل است - دارای مزیت‌های اقتصادی مختلفی می‌باشد. عمده این مزیت‌ها در حمل و نقل آبی، حمل و نقل جاده‌ای، صنایع دریایی، شیلات و آبریان و کشاورزی قابل تقسیم است.

بر اساس آخرین اطلاعات حساب‌های منطقه‌ای و ملی که تا سال ۱۳۸۳ موجود می‌باشد، استان هرمزگان ۵۶/۵ درصد کل فعالیت‌های حمل و نقل آبی کشور را به خود اختصاص داده است. از مجموع ۱۱ میلیارد و ۶۱۷ میلیون ریال درآمد حمل و نقل آبی کشور در سال ۸۳ بالغ بر ۶ میلیارد و ۵۶۸ میلیون ریال آن به استان هرمزگان اختصاص دارد. بعد از حمل و نقل آبی، حوزه‌هایی چون شیلات، حمل و نقل جاده‌ای، زراعت و باغداری، ساخت فرآورده‌های حاصل از تصفیه نفت و سوخت هسته‌ای به عنوان مهمترین فعالیت‌های اقتصادی استان هرمزگان،

در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند که در مجموع، ارزش افزوده‌ای بالغ بر ۱۰۰۰ میلیارد ریال در سال را برای این استان به ارمغان می‌آورند.

چنانچه ملاک مطالعه، مقایسه ارزش افزوده فعالیت‌های اقتصادی استان هرمزگان با همان فعالیت‌ها در سطح کل کشور باشد، قابلیت‌های بالفعل این استان، تبلور و نمود بیشتری می‌یابد. همان‌طور که در جدول همراه مشاهده می‌شود، سهم ارزش افزوده اصلی‌ترین مزیت‌های اقتصادی (حمل و نقل) استان هرمزگان در فعالیت‌های اقتصادی کل کشور معادل ۱۲

سهم و ارزش افزوده مزیت‌های اقتصادی هرمزگان

فعالیت	کل کشور	هرمزگان	سهم استان از کل (درصد)
حمل و نقل آبی	۱۱,۶۱۷/۶	۶,۵۶۸/۲	۵۶/۵
شیلات	۲,۸۵۶/۱	۵۴۳/۸	۱۹/۰
خدمات پشتیبانی حمل و نقل	۸,۹۲۹/۱	۱,۲۲۶/۴	۱۳/۷
حمل و نقل ریلی	۱,۶۷۶/۶	۱۸۹/۳	۱۱/۳
حمل و نقل هوایی	۳,۰۵۳/۶	۲۳۲/۷	۷/۰
حمل و نقل جاده‌ای	۷۱,۶۱۹/۶	۳,۴۸۵/۴	۴/۹
ساخت تجهیزات حمل و نقل	۴,۶۰۹/۷	۲۱۶/۰	۴/۰
جمع / متوسط	۱۰۴,۳۶۲/۳	۱۲,۴۶۱/۸	۱۲/۰

استخراج: واحد تحقیقات «اقتصاد ایران» از مرکز آمار ایران، حساب‌های منطقه‌ای، سال ۱۳۸۳.

صنایع دریایی: پتانسیل نهفته و خفته

صنایع دریایی، از بنیان‌های اصلی بخش حمل و نقل آبی و در زنجیره فعالیت‌ها، یکی از حلقه‌های پسین و پیشین حمل و نقل جاده‌ای، ریلی و تا حدودی هوایی (از بعد حمل بار) در سلسله فعالیت‌های ترانزیتی کالا و از مزیت‌های استان هرمزگان به شمار می‌رود. در واقع، صنایع دریایی نظیر صنعت کشتی‌سازی، امروزه در زمره صنایع پیش‌تلقی می‌شود، چراکه صنعت کشتی‌سازی با بیش از ۱۰۰ رشته صنعتی دیگر، نقطه اتصال دیگر صنایع بوده و

حقیقتاً یک پتانسیل خفته و نهفته، نه تنها در سطح استان هرمزگان، بلکه در سطح کل سواحل آبی کشور به شمار می‌رود. این صنعت می‌تواند مولد ایجاد طیف وسیعی از فرصت‌های شغلی مستقیم و غیرمستقیم باشد، زیرا جمهوری اسلامی ایران دارای ۲۴۴۰ کیلومتر مرز آبی در سواحل خلیج فارس و دریای عمان و ۷۴۰ کیلومتر مرز آبی در دریای خزر است. برخورداری از این مرزهای طولانی آبی، کشورمان را در موقعیتی حساس و استراتژیک (ژئوپلیتیکی) همانند پلی بین آب‌های آزاد و کشورهای موسوم به آسیای میانه قرار داده است. با توجه به این موضوع، در این برهه از زمان، گسترش و تجهیز ناوگان‌های دریایی کشور، بیشتر از هر زمان دیگری ضروری به نظر می‌رسد. همچنین با توجه به سیاست‌های عمومی دولت در زمینه صادرات گاز به شکل LNG، یکی از معضلات، کمبود شناورهای خاص برای بارگیری و حمل گاز طبیعی مایع شده می‌باشد که هم‌اکنون شرکت ملی نفتکش با آن روبه‌رو است. لذا از بُعد اقتصادی، هر نوع سرمایه‌گذاری در زمینه تولید شناور و کشتی، یک مزیت خفته و نهفته در صنایع فراساحلی کشور تلقی شده و سرمایه‌گذاری در این عرصه، کاملاً توجیه‌پذیر است.

آنچه مسلم است، صنایع دریایی به لحاظ گستردگی فرآیند و نیاز به حجم سرمایه‌گذاری سنگین، بدون حمایت‌های دولت نمی‌تواند موجودیت و ادامه حیات پیدا کند.

شیلات و آبیان

جنگل، مرتع، گیاهان دارویی، دام و طیور، شیلات و آبیان از ذخایر مهم استان هرمزگان به حساب می‌آیند. شاید اصلی‌ترین ذخیره استان را بتوان همان شیلات و آبیان تلقی کرد که در مقایسه با بخش‌های دیگر، از پتانسیل‌های بالقوه و بالفعل بیشتری برخوردار است. اگرچه صادرات خاویار و گوشت ماهیان خاویاری مانند اوزون برون، تاس ماهی و فیل ماهی در انحصار دولت (شرکت شیلات) قرار دارد، اما صید و صیادی می‌تواند یکی از محورهای مهم توسعه استان هرمزگان به ویژه بندر لنگه باشد. سواحل این بندر دارای آب‌های زلال و آرام است. لذا علاوه بر صید به روش‌های طبیعی و مرسوم، استخرهای پرورش میگو، پتانسیل خوب و جذابی برای رشد و توسعه داشته و حقیقتاً می‌تواند برای استان هرمزگان، کارآفرین و اشتغال‌زا باشد.

به این ترتیب، با ایجاد انگیزه‌های سرمایه‌گذاری توسط بخش خصوصی، می‌توان از طریق شیلات و آبیان، جان تازه‌ای به رونق اقتصادی این منطقه داد. این

در حالی است که صید صدف نیز از پتانسیل‌های خوب منطقه به شمار می‌رود.

اقتصاد کشاورزی

استان هرمزگان از دو ویژگی بارز منطقه‌ای یعنی آب و هوای گرم و متجاوز از ۱۰۰۰ کیلومتر مرز آبی برخوردار است. لذا لازم است کشاورزی استان در تعامل با این دو پدیده جغرافیایی مورد بررسی قرار گیرد. آب و هوای گرم به ویژه مرطوب این منطقه سبب می‌شود تا در فصول سرد، انواع صیفی‌های تولیدی استان هرمزگان بازارهای مناسبی در داخل و خارج کشور داشته باشند.

از طرف دیگر، مرزهای آبی طولانی از دیرباز موجبات رشد تجارت را فراهم کرده و به فعالیت‌های شیلاتی و صیادی رونق می‌بخشد. البته طبیعی است که منافع حاصل از فعالیت‌های بازرگانی و داد و ستد، بیشتر از درآمد بخش‌های شیلات و کشاورزی است. مضافاً آن که این درآمدها بسیار آسان‌تر از فعالیت‌های سنگین کشاورزی و صیادی به دست می‌آید، زیرا کشاورزان و دهقانان استان هرمزگان به دلیل گرمای طاقت‌فرسا، غالباً هراس خشکسالی و کم‌آبی را در دل دارند.

همچنین کشاورزی این منطقه در بیشتر اوقات در معرض آفات نباتی و ملخ‌های دریایی بوده و لذا به طور مستمر درگیر مبارزه با آفات نباتی و تهیه سموم هستند. نگرانی دیگر کشاورزان استان هرمزگان، در رابطه با بازاریابی و فروش و به ویژه واسطه‌گران است. این در حالی است که با اعمال سیاست‌های مناسب‌تر دولتی، می‌توان در زمانی که کشورهای آسیای میانه گرفتار سرمای شدید هستند، با صادرات

محصولات کشاورزی این استان، درآمدهای ارزی مناسبی به دست آورد. به ویژه این که مرکبات هرمزگان به ویژه نارنگی موسوم به «سیاهو»، یکی از مرغوب‌ترین نژادهای نارنگی در جهان است. با انجام سرمایه‌گذاری‌های گسترده‌تر، تولید این محصول در هرمزگان می‌تواند منبع درآمد فوق‌العاده خوبی برای کشاورزان استان باشد.

در مورد تولید نباتات صنعتی و علوفه‌ای نیز که از نیازهای عمده کشور به حساب می‌آید، شرایط به همین منوال است.

با توجه به مطالب گفته شده، توصیه سیاستی، قانونمند کردن بخش تجارت با اولویت صادرات کشاورزی است، به صورتی که استعدادهای بالقوه استان هرمزگان شکوفا شده و کشاورزان به سمت مشاغل کاذب نروند که این امر خود موجب می‌شود هزینه‌های دولت برای مبارزه با قاچاق در این منطقه کاهش یابد.

دیگر توصیه سیاستی، توسعه صنایع تبدیلی و فرآوری محصولات چون مرکبات، انواع صیفی و به ویژه نخیلات است که پتانسیل‌های بالقوه و بالفعل استان در این زمینه بسیار است و با انجام سرمایه‌گذاری‌های مناسب و اتخاذ سیاست‌های حمایتی و نظارتی، شکوفایی می‌گردد.

تولید هرمزگان

بر اساس پژوهش‌های مرکز آمار ایران، محصول ناخالص داخلی (به قیمت بازار) استان هرمزگان در سال ۸۳ بالغ بر ۳۱،۱۲۸/۳ میلیارد ریال بوده که ۷/۰۶ درصد محصول ناخالص داخلی کل کشور در همان سال را به خود اختصاص داده است.

از سوی دیگر، با توجه به جمعیت یک میلیون و ۲۸۴ هزار و ۹۰۰ نفری استان هرمزگان در سال ۸۳ می‌توان گفت درآمد سرانه این استان در سال مزبور، ۲۴ میلیون و ۲۲۰ هزار ریال بوده که از متوسط درآمد سرانه کشور در همان سال ۲۱ میلیون و ۹۸۳ هزار ریال بیشتر است. در واقع، محصول ناخالص داخلی سرانه استان هرمزگان حدود ۱۰ درصد از متوسط تولید سرانه کشور بیشتر است. ■

سهم محصول ناخالص داخلی هرمزگان در کشور

استان / کشور	محصول ناخالص داخلی (میلیارد ریال)	سهم تولید استان از کل تولید کشور (درصد)	جمعیت (نفر)	محصول ناخالص داخلی سرانه (ریال)
هرمزگان	۳۱،۱۲۸/۳	۷/۰۶	۱،۲۸۴،۹۰۰	۲۴،۲۲۰،۰۰۰
کل کشور	۱،۵۰۸،۰۵۶	۱۰۰/۰	۶۸،۶۰۰،۰۰۰	۲۱،۹۸۳،۰۰۰

استخراج: واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران» از مرکز آمار ایران، حساب‌های منطقه‌ای، سال ۱۳۸۳.